

Фатюха Н. Г.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування*

Завальна Д. О.

магістрантка

*Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ

Подолання бідності у всіх формах залишається однією з найбільших проблем, що стоять перед людством. Хоча за період з 1990 по 2015 р. кількість осіб, які живуть в умовах крайньої бідності, зменшилася більш ніж наполовину – з 1,9 млрд до 836 млн – проте забагато з них досі борються за задоволення базових людських потреб.

У всьому світі понад 800 мільйонів людей досі живуть на суму, меншу за 1,25 дол. на день. Багато з них не забезпечені достатнім харчуванням, чистою питною водою та засобами санітарії. Швидке економічне зростання в таких країнах, як Китай та Індія, вивело з бідності мільйони людей, але прогрес досі є нерівномірним. Жінки частіше живуть у бідності, ніж чоловіки, через нерівний доступ до оплачуваної роботи, освіти та майна [1].

Для сучасної України бідність є не лише негативним соціальним явищем, що визначає спосіб життя значної частини населення, але і фактором поляризації суспільства та посилення соціальної напруженості [2, с. 2].

Існує багато причин, які призводять до бідності. Найчастіше психологи та економісти виокремлюють шість причин, коротко їх можна описати саме так:

- відсутність перспектив;
- консервативне мислення;
- перекладання на державу занадто багато надій;
- неправильне відношення до грошей;
- жадібність;
- жалість до себе.

За даними моніторингу ГО «УІСД імені О. Яременка» / ГО «ЦСМ» за участю відділу моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», у 2019 році відбулося щорічне опитування респондентів [3, с. 135].

Одним з головних питань було: «Якщо матеріальне становище середньостатистичної сім'ї України прийняти за деякий середній показник, то як Ви порівняно з ним оцінюєте матеріальне становище Вашої сім'ї?»

Найбільша частка опитуваних (35,4%) – відповіла «Середнє», найменша – «Дуже високе». Розподіл відповідей респондентів за 5 останніх років наведена в табл. 1.

Таблиця 1

**Розподіл відповідей респондентів на питання:
«Якщо матеріальне становище середньостатистичної сім'ї
України прийняти за деякий середній показник,
то як Ви порівняно з ним оцінюєте
матеріальне становище Вашої сім'ї?» у %**

Показник \ рік	2015	2016	2017	2018	2019
Дуже низьке	6,3	11,3	7,5	9,4	7,7
Низьке	24,0	28,8	26,4	24,7	19,7
Нижче за середнє	38,3	32,4	32,4	33,7	33,6
Середнє	28,7	23,3	31,0	29,0	35,4
Вище за середнє	2,4	3,4	2,4	3,2	3,2
Високе	0,2	0,8	0,3	0	0,2
Дуже високе	0	0	0	0	0,1

Аналізуючи розподіл відповідей респондентів, доречно буде скористатися діаграмою на рис. 1. З рис. 1 чітко видно, що переважна кількість опитуваних обирали варіант «Середнє», або «Нижче за середнє». Ці показники мають нестабільну тенденцію. Показник «Середнє» коливається в межах 23,3% – 35,4%. Натомість показник «Нижче за середнє» коливається в межах 32,4% – 38,3% в різні роки. Можна зауважити, що майже третина населення вважає, що живе на рівні – «Нижче за середнє».

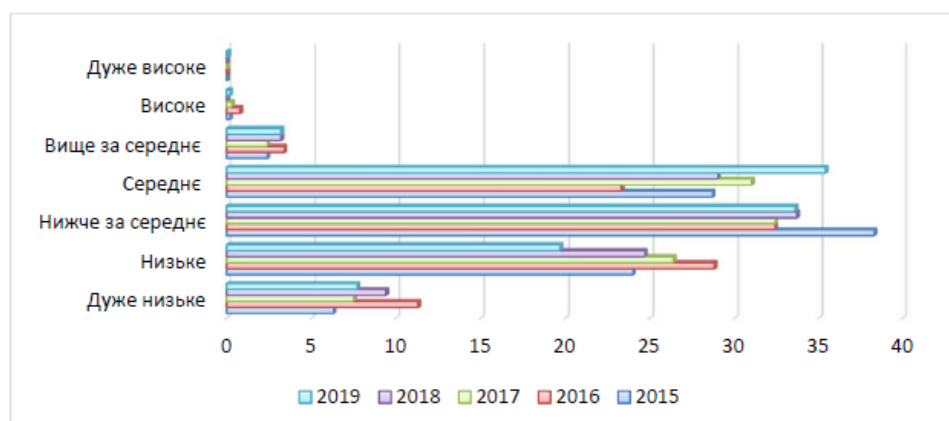

**Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на питання:
«Якщо матеріальне становище середньостатистичної сім'ї
України прийняти за деякий середній показник,
то як Ви порівняно з ним оцінюєте
матеріальне становище Вашої сім'ї?» у %**

Аналогічна ситуація простежується також з показником: «Дуже низьке». Найбільша частка на «Дуже низьке» припадала на 2016 та 2018 роки, що становить 11,3% та 9,4%. У 2019 році показник збільшився порівняно з 2015 та 2017 роками.

Аналіз моніторингу показав, що в цілому більшість опитуваних респондентів позиціонують себе, як «Середнє», що вказує на те що с кожним роком рівень їхнього доходу зростає, а рівень бідності при цьому зменшується.

Незважаючи на те, що рівень бідності по трохи зменшується, однак він все ж таки є і потребує певної стратегії, щодо її подолання. Гарним прикладом є цілі United Nations in Ukraine щодо подолання бідності:

1. До 2030 року ліквідувати крайню бідність для всіх людей в усьому світі (нині крайня бідність визначається як проживання на суму менш ніж 1,25 дол. США на день).

2. До 2030 року скоротити частку чоловіків, жінок і дітей будь-якого віку, що живуть у злиднях у всіх їх проявах, згідно з національними визначеннями, принаймні наполовину.

3. Упровадити на національному рівні належні системи і заходи соціального захисту для всіх, включаючи встановлення

мінімальних рівнів, і до 2030 року досягти суттєвого охоплення бідних і уразливих верств населення.

4. До 2030 року забезпечити, щоб всі чоловіки і жінки, особливо незаможні та вразливі, мали рівні права на економічні ресурси, а також доступ до базових послуг, володіння і розпорядження землею та іншими формами власності, успадкованого майна, природних ресурсів, відповідних нових технологій і фінансових послуг, включаючи мікрофінансування.

5. До 2030 року підвищити життєстійкість малозабезпечених і осіб, які перебувають в уразливому становищі, зменшити їх незахищеність і вразливість перед викликаними зміною клімату екстремальними явищами та іншими економічними, соціальними й екологічними потрясіннями і лихами.

6. Забезпечити мобілізацію значних ресурсів із найрізноманітніших джерел, у тому числі на основі активізації співпраці в цілях розвитку, щоб надати країнам, які розвиваються, особливо найменш розвиненим країнам, достатні та передбачувані кошти для здійснення програм і стратегій з ліквідації бідності в усіх її формах.

7. Створити на національному, регіональному та міжнародному рівнях надійні стратегічні механізми, в основі яких лежали б стратегії розвитку, що враховують інтереси бідноти і гендерні аспекти, для сприяння прискореному інвестуванню в заходи щодо ліквідації бідності [4].

Список використаних джерел:

1. Стефанов Любо. Подолання бідності. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/home/sustainable-development-goals/goal-1-no-poverty.html>.
2. Прокопій Д.А. Щодо шляхів подолання бідності працюючого населення. 2019 р. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/111Analyt_Zapyska_Prokopiyy-7fdd8.pdf.
3. Балакірева О.М., Дмитрук Д.А. Динаміка соціально-економічних оцінок і очікувань населення України наприкінці 2019 р.
4. United Nations in Ukraine. Цілі сталого розвитку в Україні. URL: <http://sdg.org.ua/ua/pro-hlobalni-tsili/no-poverty#%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>.